

CANTABRIË

Van binnen en van buiten

In Cantabrië liggen de natuurparken Collados del Asón en Saja-Besaya. Met negenduizend grotten is de Spaanse provincie een reus in de grottenwereld. En toch is het een onbekend gebied, zelfs voor Spanjaarden. Van oost naar west doorkruisen we de Cantabrische bergen. Karstisch aan de oppervlakte, karstisch in de binnenste krochten. We beginnen binnenin.

TEKST & FOTO'S KARIN ANEMA

Collados del Asón. Oude graspaden voeren tussen ommuurde bergweiden en stenen *cabañas*. Veeteelt is hier de bestaansbron.

← De Collados del Asón liggen dicht bij de Atlantische Oceaan. Daardoor komt nevel vaak voor.

↓ Albarcas met vilten sloffen erin. Foto: Laura G. Velasco

→ De Collados del Asón: gletsjerijs heeft dit plateau van één vierkante kilometer uitgesleten.

→→ Een weelderig met mossen, varens en bloemen begroeid ravijn in Collados del Asón.

Een ijskoude wind waait plotseling in onze verhitte gezichten. Zojuist in het bergdorpje Asón was het nota bene 35 graden. Gids Antonio loopt de zuigende wind tegemoet. Dan staan we voor de ingang van La Cueva Coventosa, een van de duizenden grotten in het stroomgebied van de Asón. Slechts een kwart daarvan is onderzocht; de rest komt nog aan de beurt. Coventosa heeft verschillende in- en uitgangen en is met al haar kamers en gangen ruim dertig kilometer lang. Al kan het nog omvangrijker: aan de overkant van de Coventosa ligt een monster met een gangenstelsel van 126 kilometer – de grootste grot van Spanje. Binnen is het 12 graden. Er zijn kamers, er is een ondergrondse rivier, er zijn meertjes, en er is een verticale wand van zestig meter waarlangs je met touwen kunt afdalen. Je kunt zelfs tot 820 meter diep abseilen. En dan te bedenken, dat de eerste onderzoekers hier met ladders naar beneden gingen. In een symfonie van klanken vallen druppels op de stenen. In het schijnsel van onze mijnwerkerslampjes zien we een pracht van stalagmieten- en stalactietenformaties om ons heen. Zeefossielen op de rotsen vertellen het geologische verhaal van schuivende tektonische platen. Eenmaal terug buiten komt de geur van humus en kruiden ons tegemoet. Een hoiende boer die we tegenkomen schudt mee- warig zijn hoofd: de bewoners die de

grotingangen hebben ontdekt, piekeren er niet over om de grot in te gaan.

Tastbare geologie

Om de grotten en het geologisch interessante kalksteengebergte dat ooit door gletsjers is uitgesleten, te beschermen, is het park Collados del Asón gesticht. Van de zeventien wandelroutes nemen we de Vuelta a Colina (PR-S77). Deze begint op 1300 meter hoogte op de parkeerplaats van Los Collados del Asón bij de *mirador del nacimiento del Asón*. Gedurende de rondwandeling vallen we van de ene verbazing in de andere. In het begin wandelen we gemiddeld over oude graspaden tussen fraai ommuurde bergweiden, herdershutten en stenen *cabañas* van boeren. Want veeteelt is hier de bestaansbron. We hebben fraaie uitzichten op de diepuitgesleten vallei van de Asón en op oude gletsjermorenes. Af en toe zien we zelfs de zee. Magnifiek is het moment waarop we de Saco-hoogvlakte bereiken. We lopen over het spectaculaire stenen plateau dat achtergebleven is nadat gletsjerijs 200.000 jaar geleden de rotsen

De bewoners die de grotingangen hebben ontdekt, piekeren er niet over om de grot in te gaan

hier heeft afgeschraapt. Ijs en meegevoerde stenen hebben als schaven dit platform van ongeveer één vierkante kilometer uitgesleten. Een glad oppervlak met talloze fossielen resteert, net als diepe spleten, die door het latere karstische proces zijn uitgehold. Over spleten gesproken: in dit gebergte zijn veel *simas* (zeer diepe, smalle grotten). Als je niet uitkijkt, zijn het valkuilen, vooral als er in de winter sneeuw overheen ligt. Door de nabijheid van de zee ontstaat er bovendien makkelijk mist, waardoor je groot risico loopt als je het pad kwijtraakt. Even later wandelen Antonio en ik door een ravijn, weelderig begroeid met mossen, varens en bloemen. Daarna passeren we een oud steeneikenbos. We vinden sporen van de *jabali* (wilde zwijnen) en van wolven. Ook de cirkelvormige valleien en de nevelslierten geven het landschap een bijna mystieke aanblik. De route is enorm gevarieerd. Het ene moment is het gebergte grillig en scherp gekarteld, het andere moment breekt het abrupt af. Kort daarop lopen we langs orchideeën, bergasters en veenpluis. En weer even later staan we op een top (1500 meter).

Aan de ene kant liggen de besneeuwde toppen van de Picos de Europa. Aan de andere kant zijn er afgronden die trapsgewijs uitgesleten zijn door rivieren. Grotten, kloven en dolines tekenen zich in het landschap af. Hier besef je hoezeer het landschap gevormd is door ijs en water. Eenmaal terug bij het beginpunt dringt het tot ons door dat we geen mens zijn tegen gekomen. Een prachtig, maar vergeten gebergte dat op wandelaars ligt te wachten. We overnachten in een *casa del indiano* in Regules. Spaanse emigranten die ooit naar Amerika zijn vertrokken op zoek naar een

beter toekomst werden *Indianos* genoemd. Een aantal van hen maakte fortuin en keerde later terug naar hun geboortegrond. In Cantabrië zijn relatief veel *casas indianos*. Je hoort het aan de Mexicaanse muziek in bars en ziet het aan de typische bouwstijl: koloniaal, met kleuren, bogen en kolommen, en tuinen met palmen. De meeste bergdorpen, zoals Regules, Udalla en Ramales, hebben fraaie voorbeelden van deze bouwstijl. Maar bijvoorbeeld in Ampuero zijn die op één na platgegooid om nieuwe appartementen te bouwen. Tijd om als een haas het cultureel erfgoed te bezoeken.

Natuurpark Saja-Besaya
Vanuit het natuurpark Collados del Asón kun je westwaarts via verschillende GR- en pelgrimsroutes naar het natuurpark Saja-Besaya. In het hoogste deel, de Alto Saja y Nansa, ligt de Pico de Tres Mares (2175 meter), waarvandaan je uitzicht hebt op drie rivierbekkens. Het is er ruig en nevelgevoelig door de nabijheid van de oceaan. Waar lucht stijgt, zijn regen en wolken het overvloedigst. Zelfs op een prachtige zonnige dag kun je na een paar minuten in de potdichte mist terecht komen. Om dat te voorkomen, nemen wij een lagere route.

CANTABRIË VAN BINNEN

Ronddolen in La Cueva Coventosa. De eerste onderzoekers gingen hier met ladders naar beneden.

Een grotexcursie (3-8 uur) in Cantabrië is avontuurlijk en sportief. In Ramales kun je in de grot Covalanas 20.000 jaar oude rotstekeningen bezichtigen, waarbij de tekenaars het reliëf van de rotsen hebben gebruikt om de dieren als het ware te laten bewegen. 3D avant la lettre. Wie uitsluitend een esthetische – volgens ons een beetje theatrale – beleving zoekt, kan ook naar de internationaal beroemde grot El Soplao, die in een oude zinkmijn ligt en bij toeval door mijnwerkers is ontdekt. Sinds 2005 is deze open voor publiek.

Behalve stalactieten en stalagmieten, die allerlei associaties oproepen met spoken, wapperende lakens en ezelsoren, zijn hier de zeldzame helictieten uitbundig vertegenwoordigd. Het zijn onvoorspelbare fractalen – een spontane ordening van zich herhalende identieke structuren tot een coherente structuur, zoals sneeuwkristallen. Ook al komen fractalen veel voor in de natuur, dan nog is het spectaculair om te midden van deze oneindig gedetailleerde geometrische figuren te staan. Het voelt alsof je onder een uitvergroete sterrenhemel staat.

→ Wij volgen de geelwit gemarkeerde Ruta Vuelta a Colina.

Startpunt is het geïsoleerd gelegen bergdorp Bárcena Mayor, waar de folklore gestold is. Het pad loopt door een bos met Atlantische vegetatie met onder meer iep, es, els en hazelnoot. Spanjaarden vinden het bijzonder de vier seizoenen te beleven, want zij zijn doorgaans een mediterraan klimaat en mediterrane vegetatie gewend. In deze uitgestrekte bossen, doorsneden door de snelstromende rivieren Saja en Besaya, zwerven beren en wolven rond. Net als we denken dat het pad eentonig wordt, worden we opgeschrikt door een lammergier (*Gypaetus barbatus*) die zijn prooi op een steen vlak voor ons kapot laat vallen, zodat hij makkelijker bij het beendermerg kan. Eenmaal boven hebben we uitzicht op frisgroene valleien, bossen en aan de einder de besneeuwde toppen van de Picos de Europa, een paar dagen lopen hiervandaan. Het aantrekkelijke concert van bellengeklingel begeleidt ons verder over een hoogvlakte, waar volop wilde paarden galopperen en koeien grazen. De donkergrijze tudanca-koe met haar welgevormde grote horens valt op. Cuba heeft ze ooit in groten getale als trek-dier afgenomen. Daar kun je ossen van deze

soort nog altijd vinden. Iedere boer kent niet alleen zijn eigen beesten, maar ook die van de burens. Hun uiterlijk is als een vingerafdruk in hun geheugen geprint. “In de vallei Cabuérniga wonen circa drieduizend mensen”, zegt gids Carmen, die hier geboren en getogen is. “Iedereen kent elkaar. Ook als je jarenlang elders gewoond hebt, word je nog begroet met ‘Jij bent er een van die en die’.” Terwijl we over een oude Romeinse weg lopen, vertelt ze dat de gemeenschapszin hier zo groot is, dat er een dorpsheer is voor de

gemeenschappelijke weidegrond en dat de dorpelingen de taak hebben om samen de woningen van ouderen op te knappen. De terugweg gaat over leuke, rotsige en modderige bospaadjes. Niet verwonderlijk dat veel dorpsnamen hier eindigen of beginnen met *Bárcena*, dat vruchtbare uiterwaard betekent. Vandaar ook de typische klompen op drie hoge pootjes – *albarcas* – die oorspronkelijk uit Cantabrië komen en je voeten hoog en droog houden. ■

kanema@bergenmagazine.nl

BERGWIJZER

DE STREEK

De autonome regio Cantabrië ligt in het noorden van Spanje, aan de Atlantische Oceaan. Dat levert veel regen op, maar ook een prachtig groen landschap met stranden, rotskusten, boerenland, bossen en... bergen. Daartoe behoren het nationale park Picos de Europa en de natuurparken Collados del Asón en Saja-Besaya. Van oudsher is Cantabrië een stopplek voor pelgrims en handelaars. De mensen leven er – buiten de hoofdstad Santander – veelal traditioneel.

BESTE PERIODE

Juni, september t/m oktober.

SLAPEN

Asón-Aguera:

- *La Casa del Puente* – mooie *posada* (*casa indiano*) in Regules met uitstekend restaurant (www.lacasadelpuente.com).
- *La Casa del Agua 56* – *posada rural* in Marrón, een buurdorp van Ampuero (www.lacasadelagua56.com).

Saja-Besaya:

- In Bárcena Mayor (eenvoudiger) in Renedo en Secores (zie www.cantabriaturistica.es).

TOCHTEN

- GR74 *Corredor Oriental de Cantabria* – loopt van Ramales naar Reinoso. De eerste 2 etappes gaan

door Alto Asón: Ramales – La Gándara de Soba (18 km) en La Gándara de Soba – San Roque de Riomiera (19 km).

- PR-S 077 *Ruta Vuelta a Colina* – beschreven route in dit artikel. Geldt als parel. Beginpunt: parkeerplaats Los Collados del Asón, ↑↓ 817 m, 16 km.
- Voor wandeltips in de Saja-Besaya zie www.mancomunidadsajanansa.com
- Wie wil wandelen in *Alta Saja* (met de top Pico Tres Mares) kan het beste vanuit de bergdorpen Daja en Uznayo starten.

ONZE TIPS

Asón-Aguera:

- *Grotexcursies* (3-8 uur): georganiseerd door nor3 in Ramales de Victoria (www.nor3.com). Zij gidsen allerlei excursies in kleine groepen van maximaal vijf personen. Avontuurlijk en sportief.
- *Cueva El Soplao*, zie www.elsoplao.es

Saja-Besaya:

- Bezoek de fraaie *bergdorpen* Tudanca, Tresabuela en Uznayo.
- Proef eens een *cocido montanés* (stoofpot met bonen, kool en worst).

KAART

Macizo del Alto Ason, Cantabria, Cetyma, 1:20.000, ISBN 9788492171781. Verkrijgbaar bij activiteitenbureau nor3 in Ramales (www.nor3.com).

LEESTIPS

- *Red de Senderos – Cantabria Oriental Rural*. Brochure met 17 streekpaden en de GR74. Verkrijgbaar bij het toeristenbureau in Ramales of te downloaden via www.cantabriaorientalrural.es/folleto_turismo.php
- *Cantabria – 60 Rutas*, José López Cobo, El Senderista, 4de editie, ISBN 9788495368720. Wandelgids met 60 dagwandelingen.

MEER WETEN?

De meeste toeristische sites zijn alleen Spaanstalig.

- www.cantabriaturistica.es
- www.cantabriaorientalrural.es
- www.altoason.com
- www.redcantabrarural.com
- www.spain.info/nl – Nederlandstalige site van het Spaans Verkeersbureau.

Meer informatie en tips vind je op Bergwijzer.nl/magazine/2015-5